

Н. М. Ульянченко,
аспірант кафедри публічного управління та адміністрування,
Університет Григорія Сковороди в Переяславі
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-1910-7798>

DOI: 10.32702/2306-6814.2023.21.142

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ

N. Ulyanchenko,
Postgraduate student of the Department of Public Management and Administration,
Grigory Skovoroda University in Pereiaslav

PROBLEMS OF IMPLEMENTATION OF PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP IN THE SPHERE OF HEALTH PROTECTION IN UKRAINE

У статті систематизовані наукові підходи до виокремлення проблем реалізації державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я. Існуюча на сьогоднішній день недофінансованість системи охорони здоров'я та відсутність обов'язкового медичного страхування змушують державу шукати варіанти оптимізації видатків шляхом залучення бізнес-структур через створення проектів державно-приватного партнерства.

Зазначено, що до основних проблем реалізації державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я слід віднести: застарілу нормативно-правову базу щодо врегулювання питання державно-приватного партнерства; відсутність системної державної політики щодо підтримки та розвитку державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я; недостатня мотивація інвесторів для участі у державно-приватному партнерстві; нестача кваліфікованих кадрів. Для грамотного структурування та супроводу проектів у форматі державно-приватного партнерства потрібні висококваліфіковані фахівці в галузі юриспруденції, економіки, будівництва, організації охорони здоров'я, публічного управління у сфері охорони здоров'я, які мають досвід міжвідомчої взаємодії та роботи з бізнес-структурами; відсутність спеціально створених відділів в органах державної влади та місцевого самоврядування, які б залучали бізнес до сфери охорони здоров'я, формували та реалізовували співпрацю між державними підприємствами (медичними закладами) та бізнесом; потребує розробка критеріїв оцінювання ефективності та результативності проектів, а також моніторингу на всіх стадіях підготовки та реалізації проекту; формування органу державної влади, що ретельно вивчатиме різноманітні аспекти впровадження бізнес-партнерства в сфері надання медичних послуг; потребують системні та ґрунтовні дослідження сфери застосування державно-приватного партнерства у системі охорони здоров'я.

Таким чином, описані проблеми, що виникають при структуруванні та супроводі реалізації проектів державно-приватного партнерства, є, на нашу думку, не приватними питаннями, що стосуються конкретних проектів, а характерними системними проблемами, корекція яких дозволить надати позитивної динаміки реалізації проектів державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я.

The article systematizes scientific approaches to identifying the problems of implementing public-private partnership in the field of health care. The current underfunding of the health care system and the lack of mandatory medical insurance force the state to look for ways to optimize expenses by involving business structures through the creation of public-private partnership projects.

The author states that the main problems of implementing public-private partnership in the field of health care should include: the outdated legal framework for regulating the issue of public-private partnership; the absence of a systematic state policy regarding the support and development of public-private partnership in the field of health care; insufficient motivation of investors to participate in public-private partnership; lack of qualified personnel. For the competent structuring and support of projects in the format of public-private partnership, highly qualified experts in the field of jurisprudence, economics, construction, organization of health care, public management in the field of health care, who have experience in interdepartmental interaction and work with business structures are needed; lack of specially created departments in state and local self-government bodies that would involve business in the field of health care, form and implement cooperation between state enterprises (medical institutions) and business; it is necessary to develop criteria for evaluating the efficiency and effectiveness of projects, as well as monitoring at all stages of project preparation and implementation; formation of a state authority that will carefully study various aspects of the implementation of business partnerships in the field of providing medical services; need systematic and thorough studies of the scope of application of public-private partnership in the health care system.

Thus, the described problems that arise during the structuring and monitoring of the implementation of public-private partnership projects are, in our opinion, not private issues related to specific projects, but characteristic systemic problems, the correction of which will allow to provide positive dynamics for the implementation of public-private partnership projects partnerships in the field of health care.

Ключові слова: система охорони здоров'я, державно-приватне партнерство у сфері охорони здоров'я, моделі державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я, принципи та механізми реалізації державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я, ризики та можливості реалізації державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я.

Key words: health care system, public-private partnership in the field of health care, models of public-private partnership in the field of health care, principles and mechanisms of implementation of public-private partnership in the field of health care, risks and opportunities implementation of public-private partnership in the field of health care.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Якість та доступність медичної допомоги, є ключовими індикаторами ефективності системи охорони здоров'я, що забезпечуються всіма складовими елементами: кадровими, науковими, організаційними, фінансовими, інтелектуальними та інформаційними ресурсами, а також матеріально-технічним забезпеченням та станом інфраструктури. Саме матеріально-технічне забезпечення та стан інфраструктури складають основу формування якості та доступності медичної допомоги безпосередньо залежать від соціально-економічної ситуації в країні, а також від розстановки пріоритетів у кожній конкретній ситуації.

Державі не завжди вдається повною мірою реалізовувати свої функції розвитку соціальної інфраструктури внаслідок недостатності фінансових ресурсів. Отже, необхідні інші позабюджетні джерела фінансування та інші механізми залучення інвестицій, у тому числі в сфері охорони

здоров'я. Орієнтованість спектра медичних послуг на конкуренцію останнім часом збільшує актуальність цієї проблеми.

Існуюча на сьогоднішній день недофінансованість системи охорони здоров'я та відсутність обов'язкового медичного страхування змушують державу шукати варіанти оптимізації видатків шляхом залучення бізнес-структур через створення проектів державно-приватного партнерства.

На сьогодні виникла актуальна потреба у зміні підходів до фінансування системи охорони здоров'я, оскільки внаслідок воєнних дій на території України збільшується чисельність людей з інвалідністю, зменшується обсяг фінансування системи охорони здоров'я через пріоритетність видатків на воєнні цілі, збільшується чисельність людей, які потребують медичної допомоги, але не можуть її отримати внаслідок воєнних дій, зменшення чисельності лікарів внаслідок їх переїзду за кордоном, брак професійних кадрів та управлінців в галузі охорони здоров'я тощо.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблеми державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я, основні алгоритми реалізації державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я, світові моделі державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я, а також система заходів, механізмів, залучених у державно-приватне партнерство у сфері охорони здоров'я аналізують: В. Авер'янов, В. Бакуменко, В. Борщ, С. Вовк, З. Гладун, О. Грицко, О. Зибарева, О. Кісельов, С. Клименко, О. Краснов, Л. Криничко, Ф. Криничко, З. Лашкул, Я. Літінська, Ю. Матвієнко, Н. Мотовиця, С. Петрик, І. Попова, С. Стеценко, Т. Федоренко, Р. Шевчук, П. Шилепницький, Л. Ярова та ін. Зазначені автори звертають увагу на важливість формування нормативно-правових та організаційних механізмів реалізації державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я, зазначають на важливості формування гнучкості системи управління у сфері охорони здоров'я, а також зміни концепції фінансування системи охорони здоров'я України.

ФОРМУВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою дослідження є системний аналіз проблем реалізації державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Державно-приватне партнерство є ефективним механізмом фінансування системи охорони здоров'я, який дозволить покращити охорону здоров'я в цілому за рахунок оптимізації видатків, державних джерел інвестицій, а також створення умов для технологічного та стабільного зростання в галузі. Отже, стабільність галузі охорони здоров'я стимулюватиме зростання приватних інвестицій у неї.

Грунтуючись на міжнародному досвіді розвитку державно-приватного партнерства, можна виробити низку рекомендацій для української моделі реалізації державно-приватного партнерства у системі охорони здоров'я:

- впровадження форм державно-приватного партнерства має бути поступовим, що враховує обмеженість ресурсів;

- необхідно розширювати сфери застосування від найпростіших схем застосування до найскладніших;

- необхідно удосконалювати законодавчу базу, закріпити чіткі схеми узгодження та фінансування проектів;

- у кожній сфері має бути розвиток пілотних проектів та становлення їх масовими.

Проекти державно-приватного партнерства — порівняно новий напрямок у економіці України, і в даний час вони необхідні в основному для вирішення проблем, що гостро стоять у системі охорони здоров'я. При здійсненні цих проектів приватний партнер отримує контрольований доступ до майна публічної сторони, що дозволяє йому реалізувати покладені на нього державою функції, а держава, в свою чергу, отримує значні бюджетні та соціальні вигоди від взаємодії з приватним партнером. Однак наявність окремих протиріч у чинному законодавстві гальмує розвиток цього процесу.

В даний час державно-приватне партнерство застосовується в багатьох секторах і, як правило, спрямоване на залучення капіталу та досвіду приватного сектора для покращення надання державних послуг. Роблячи капітальні інвестиції більш привабливими для приватного сектора, добре структуровані державно-приватні партнерства

сприяють мобілізації приватного інвестування в сферу охорони здоров'я. В той же час така форма відносин між державою і приватним сектором, як державно-приватне партнерство, ставить перед державним партнером низку проблемних питань, пов'язаних зокрема з розподілом ризиків такого партнерства, необхідністю досягнення результатів, що відповідають більш ширшим цілям системи охорони здоров'я, потребою інтеграції медичних закладів та послуг, що надаються приватним партнером, в загальнодержавну систему охорони здоров'я [1, с. 46—47].

На думку Р. Шевчук, в нашій країні протягом тривалого часу, з моменту появи державно-приватного партнерства в одному з основних перешкод до їх розвитку в охороні здоров'я було відсутність нормативно закріплених форм. Крім того, є певні труднощі з ініціюванням та мотивуванням приватного бізнесу до участі в проєктах, з окупністю яких можуть виникнути проблеми. Для розвитку форм державно-приватного партнерства в охороні здоров'я важливо уявляти, хто може виступати в якості інвестора. Як правило, великим потенціалом для участі в партнерстві володіють фінансово-промислові групи, у складі яких є діюча медичний напрям, які зарекомендували себе на ринку. У таких потенційних партнерів є декілька переваг: медичне минуле і сьогодення та бажання розвиватися в цьому напрямку; фінансовий інститут та інші активи, здатні як згенерувати фінансову основу проєкту, так і отримати певний синергетичний ефект від взаємодії; репутація, яка в першу чергу буде турбувати публічного партнера. Саме відсутність репутації зараз буде для багатьох потенційних інвесторів перешкодою в здійсненні проєктів державно-приватного партнерства [2; 3].

Тому одним з важливих аспектів формування державно-приватного партнерства є формування переліку надійних та професійних інвесторів, їх якісний відбір та перевірка репутаційного капіталу.

Іншою проблемою є недостатня мотивація інвесторів для участі у державно-приватному партнерстві. Бізнесмени побоюються високих ризиків, а з окупністю великих проєктів можуть виникнути проблеми. Інвесторам необхідні гарантії. Ризикує у свою чергу і держава, залучаючи громадські організації. Без суворого контролю є можливість втратити як інвестора, так і очікувані фінансові вкладення.

Також у цій галузі спостерігається нестача кваліфікованих кадрів. Для керування взаємовідносинами між інвестором та державною організацією необхідні професіонали своєї справи — менеджери, а в медичних установах керуючими найчастіше є лікарі без економічного освіти, для яких управління бізнес-процесами стає серйозною проблемою.

Г. Іщенко та Н. Юристовська зазначають, що державно-приватне партнерство повинно забезпечувати: залучення механізму проєктного планування та фінансування проєктів державно-приватного партнерства, бо це значною мірою сприятиме зацікавленості приватних вітчизняних та іноземних інвесторів до участі в державно-приватному партнерстві; нормативно-правове регулювання реалізації проєктів державно-приватного партнерства; успішне впровадження інфраструктурних проєктів державно-приватного партнерства в діяльності закладів охорони здоров'я; побудову високотехнологічних центрів із лікування різних видів захворювань; підвищення доступності медичних послуг для населення та підтримку розвитку приватного сектору [4].

Наступною проблемою, вирішення якої вимагає кардинального перегляду підходів, є відсутність у структурах більшості органів виконавчої влади у системі охорони здоров'я підготовлених спеціалістів та спеціалізованих відділів

(управління), що здійснюють функції з підготовки, координації, реалізації та моніторингу інфраструктурних проектів у форматі державно-приватного партнерства.

Для грамотного структурування та супроводу проектів у форматі державно-приватного партнерства потрібні висококваліфіковані фахівці в галузі юриспруденції, економіки, будівництва, організації охорони здоров'я, публічного управління у сфері охорони здоров'я, які мають досвід міжвідомчої взаємодії та роботи з бізнес-структурами.

З огляду на крайню необхідність залучення позабюджетних інвестицій у систему охорони здоров'я, відповідно, і необхідність якісного опрацювання інфраструктурних проектів у форматі державно-приватного партнерства, а також оцінки їх ефективності та моніторингу на всіх стадіях підготовки та реалізації, слід рекомендувати органам державної влади передбачити у структурі органів виконавчої влади, що займається охороною здоров'я, спеціалізовані відділи (управління), що здійснюють функції з підготовки, координації, реалізації та моніторингу інфраструктурних проектів у форматі державно-приватного партнерства; в іншому випадку, як мінімум, публічною стороною буде втрачено контроль над реалізацією проектів або ці проекти взагалі не будуть реалізовані.

Слід зазначити, що сьогодні розбудова концепції державно-приватного партнерства в національній сфері охорони здоров'я не є пріоритетним питанням державної політики. Можливо, саме тому існує значний дефіцит у комплексних дослідженнях, що присвячено вивченню державно-приватного партнерства у процесі розробки інвестиційних проектів в національній охороні здоров'я. Водночас недостатньо вітчизняного науково обгрунтованого матеріалу про соціально-економічні переваги і можливі негативні наслідки запровадження таких відносин, практично відсутній ринок готових проектів державно-приватного партнерства для охорони здоров'я [5].

У багатьох країнах були створені державні органи контролю, що ретельно вивчають різноманітні аспекти впровадження бізнес-партнерства в сфері надання медичних послуг. Розроблено численні моделі як простих інфраструктурних проектів, що реалізують участь бізнесу в наданні немедичних послуг (будівництво, готельні та комунальні послуги, технічне переоснащення тощо), так і складних інтегрованих моделей, котрі передбачають передачу частини важливих державних функцій приватному партнерові (стратегічне планування, високоспеціалізована медична допомога, наукові дослідження, медична освіта тощо) [6].

Останнім часом в Україні суттєво вдосконалено нормативно-правову базу, що визначає процедури, права та обов'язки сторін у проектах державно-приватного партнерства в інших галузях (видобувна промисловість, сільське господарство, капітальне будівництво, транспортна та комунальна сфери), що стало підґрунтям для наукового дослідження, зокрема щодо пошуку та узагальнення нормативно-правових основ для розробки та реалізації проектів державно-приватного партнерства в сфері охорони здоров'я України [6].

Варіантом найбільш оптимальної моделі державно-приватного партнерства у вітчизняній охороні здоров'я є реалізація державних інвестицій в інфраструктуру новостворених лікарень та поліклінік, з подальшою передачею їх на конкурсній основі в управління або користування приватним медичним організаціям, гарантії державного замовлення. Управління цими лікувально-профілактичними установами має бути не лише під державним, а й під громадським контролем з боку професійних медичних асоціацій, які захищають інтереси лікарів, що працюють у відповідній системі.

ацій, які захищають інтереси лікарів, що працюють у відповідній системі.

Запропонована модель сприяє запобіганню політизації інвестицій, оскільки основна мета державно-приватного партнерства перебуває у зоні соціальної відповідальності держави за здоров'я своїх громадян, а не у зоні інтересу до прибутку приватних інвесторів. Тим самим виключаються багато корупційних механізмів.

Ключовим механізмом державно-приватного партнерства у охороні здоров'я є активізація інвестиційного процесу, який потребують серйозної підтримки та моніторингу з боку державної влади, за допомогою:

1. Стимулювання інвестицій для підтримки інфраструктури охорони здоров'я, надання гарантій приватним інвесторам, які бажають брати участь в інвестиційних проектах у сфері охорони здоров'я.

2. Збільшення частки іноземних інвестицій та активізації переговорного процесу з потенційними іноземними інвесторами.

3. Формування та реалізації державної програми створення державно-приватного інвестиційного фонду.

Існує ряд факторів, що стримують розвиток державно-приватного партнерства: адміністративні бар'єри для участі приватних організацій у виконанні державного замовлення. Існуюча нормативно-правова база недостатня у розвиток державно-приватного партнерства. Немає механізмів оптимальної взаємодії між учасниками партнерства, відсутнє податкове стимулювання та законодавчо встановлені гарантії інвесторам.

У класичному розумінні державно-приватне партнерство полягає у залученні приватних інвестицій у державний сектор охорони здоров'я, в економії бюджетних коштів, необхідних для ремонту та утримання будівель медичних закладів, що забезпечується шляхом реалізації інвестиційних проектів.

Необхідно активніше використовувати можливості бізнесу в галузі цільової підготовки кадрів, у проведенні стажувань у провідних світових клініках, у створенні навчальних центрів із залученням зарубіжних спеціалістів для викладання.

Державно-приватне партнерство доцільно розвивати у сфері інформаційних технологій забезпечення лікувально-діагностичного процесу та розвитку надання телемедичних послуг.

Дуже важливою і поки важко вирішуваною проблемою є створення підприємств, що забезпечують збирання, переробку та утилізацію медичних відходів. Подібний досвід є поки лише у окремих регіонах. Створення приватних підприємств зі збору та переробки медичних відходів може бути важливим та перспективним напрямом розвитку державно-приватного партнерства в охороні здоров'я.

Від бізнес-спільноти надходять пропозиції про проведення пілотних проектів з державно-приватного партнерства щодо передачі в концесію державних клінік, створення лікарняних кас, з передачі цільових програм у галузі охорони здоров'я в управління приватним керуючим компаніям. Подібні пропозиції потребують детального аналізу.

У Німеччині частка приватних лікувально-профілактичних установ за останні 10 років збільшилась у п'ять разів і становить понад 20%. Внаслідок цього на тлі зниження державних витрат рівень системи охорони здоров'я залишається високим [1; 3].

Однією з проблем, що гальмують розвиток державно-приватного партнерства, є низьке фінансування охорони здоров'я. Витрати на надання медичної допомоги в Україні в рази менше, ніж у країнах Євросоюзу. Надалі прогнозується зростання витрат на охорону здоров'я: ця тенден-

ція характерна для всього світу, оскільки з'являються нові медичні технології, ліки, інноваційні технології лікування, активно розвиваються методи та технології телемедицини. Державно-приватне партнерство дозволяє збільшити ефективність вкладення коштів, використання ресурсів та управління. Серед інших проблем охорони здоров'я виокремлюють: відсутність цілісної політики реформування галузі; низька якість управління; низький рівень технологічної оснащеності; тіньова медицина; відсутність системи обов'язкового медичного страхування. Поряд із вищезазначеними проблемами існують серйозні адміністративні бар'єри для участі приватного сектору охорони здоров'я у виконанні державного замовлення. В результаті зростає невдоволення суспільства: більше половини населення нашої країни не задоволені якістю медичного обслуговування.

Для поліпшення ситуації необхідно вжити ряд заходів щодо стимулювання розвитку державно-приватного партнерства у систему охорони здоров'я. Особливо хочеться виділити наступні: розвиток обов'язкового медичного страхування, зміна оподаткування прибутку медичних організацій та бізнесу, що вкладає гроші у розвиток охорони здоров'я.

Дуже важливо запровадити можливість зарахування коштів обов'язкового медичного страхування при покупці додаткових полісів медичного страхування для фізичних осіб та підприємств.

Необхідно ухвалити Стратегію розвитку державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я України, а також внести необхідні зміни до законодавства.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

У статті систематизовані наукові підходи до виокремлення проблем реалізації державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я. Зазначено, що до основних проблем слід віднести: застарілу нормативно-правову базу щодо врегулювання питання державно-приватного партнерства; відсутність системної державної політики щодо підтримки та розвитку державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я; недостатня мотивація інвесторів для участі у державно-приватному партнерстві; нестача кваліфікованих кадрів. Для грамотного структурування та супроводу проєктів у форматі державно-приватного партнерства потрібні висококваліфіковані фахівці в галузі юриспруденції, економіки, будівництва, організації охорони здоров'я, публічного управління у сфері охорони здоров'я, які мають досвід міжвідомчої взаємодії та роботи з бізнес-структурами; відсутність спеціально створених відділів в органах державної влади та місцевого самоврядування, які б залучали бізнес до сфери охорони здоров'я, формували та реалізовували співпрацю між державними підприємствами (медичними закладами) та бізнесом; потребує розробка критеріїв оцінювання ефективності та результативності проєктів, а також моніторингу на всіх стадіях підготовки та реалізації проєкту; формування органу державної влади, що ретельно вивчатимуть різноманітні аспекти впровадження бізнес-партнерства в сфері надання медичних послуг; потребують системні та ґрунтовні дослідження сфери застосування державно-приватного партнерства у системі охорони здоров'я; розвиток тіньової медицини; відсутність системи обов'язкового медичного страхування.

Таким чином, описані проблеми, що виникають при структуруванні та супроводі реалізації проєктів державно-приватного партнерства, є, на нашу думку, не приватними питаннями, що стосуються конкретних проєктів, а

характерними системними проблемами, корекція яких дозволить надати позитивної динаміки реалізації проєктів державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я.

Література:

1. Грицько О. М., Пеканець С. Р. Моделі та тенденції розвитку державно-приватного партнерства в охороні здоров'я. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування. 2022. Том 33 (72). № 3. С. 46—53.
2. Шевчук Р. Особливості реалізації механізмів державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я України. Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління. 2023. № 4 (64). С. 109—114.
3. Клименко С. Є., Лашкул З. В., Мотовиця Н. Я., Ярова Л. Д. Сучасний стан реалізації договорів державно-приватного партнерства та державних інвестиційних проєктів у сфері охорони здоров'я. Економіка та держава. 2022. № 2. С. 68—74.
4. Іщенко Г. О., Юристовська Н. Я. Перспективи розвитку державно-приватного партнерства в умовах реформи охорони здоров'я. Науковий вісник. "ДЕМОКРАТИЧНЕ ВРЯДУВАННЯ". 2020. Вип. 2(26). URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2022/jan/26390/228506-articletext-520923-1-10-20210408.pdf>
5. Борщ В. І. Державно-приватне партнерство як запорука інноваційного розвитку національної галузі охорони здоров'я. "Вісник ЖДТУ": Економіка, управління та адміністрування. 2019. № 2 (88). С. 156—161.
6. Гойда Н.Г., Курділь Н.В., Вороненко В.В. Нормативно-правове забезпечення державно-приватного партнерства в охороні здоров'я України. Запорожский медицинский журнал. 2013. № 5 (80). С. 104—108.

References:

1. Hrytsko, O. M. & Pekanets, S. R. (2022), "Models and trends in the development of public-private partnership in health care", Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho. Seriya: Publichne upravlinnia ta administruvannia, Tom 33 (72), vol. 3, pp. 46—53.
2. Shevchuk, R. (2023), "Peculiarities of implementation of public-private partnership mechanisms in the sphere of health care of Ukraine", Naukovi pratsi Mizhrehionalnoi Akademii upravlinnia personalom. Politychni nauky ta publichne upravlinnia, vol. 4 (64), pp. 109—114.
3. Klymenko, S. Ye. & Lashkul, Z. V. & Motovytia, N. Ya. & Yarova, L. D. (2022), "The current state of implementation of public-private partnership agreements and public investment projects in the field of health care", Ekonomika ta derzhava, vol. 2, pp. 68—74.
4. Ishchenko, H. O. & Yurystovska, N. Ya. (2020), "Prospects for the development of public-private partnership in the conditions of health care reform", Naukovyi visnyk. "DEMOKRATYCHNE VRIADUVANNIA", vol. 2(26), available at: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2022/jan/26390/228506-articletext-520923-1-10-20210408.pdf> (Accessed 30 Sept. 2023).
5. Borshch, V. I. (2019). "Public-private partnership as a guarantee of innovative development of the national healthcare industry", "Visnyk ZHDTU": Ekonomika, upravlinnia ta administruvannia, vol. 2(88), pp. 156—161.
6. Hoida, N.H. & Kurdil, N.V. & Voronenko, V.V. (2013), "Regulatory and legal provision of public-private partnership in health care of Ukraine" Zaporozhskiy medytynskiy zhurnal, vol. 5 (80), pp. 104—108.

Стаття надійшла до редакції 27.10.2023 р.